

BILDTS AIGENE

Stichting Bildts Aigene
10 JAAR IN FEUGELFLUCHT

Skoalkines
EN HUR MIMMETAAL

20.000 Ouwe kikys
OP WWW.BILD TSAIGENE.NL

Mezyk
GYN GEDONDER EN SAINT ANN

10 JAAR

BILDTS
AIGENE

Bilker: bin ik in hart en nieven:
hou fan 't klaine plakky grônd,
is 't maar achtdûzzend mairgen:
is 't plakky deit myn wiig op ston.

Dat plakky sil ik nooit fergete.
Al noemt 'n ânder 't faak ok kaal.
Dat plakky grônd, dat blyft myn aigen:
der leerde ik ôns mûn hûr taal.

Die taal is soms wat onbehuuven,
four freemden hûrt-y soms wat rau.
Plûmstrike, flaaie en al die fratsen,
dat fynt 'n Bilkert mislik flau.

Hij sait de dingen soat se binne:
hij wynt dr niks gyn doeken om.
Rang en stand kin him niks skele
En kriipe en 't hûrt-y dum.

't Weer, dat het him niet bedurven:
de wyn, die krijt-y út eerste hând.
'n Kouwe seedamp skuult faak maityds
de bnen hestmis over 't lând.

Maar weer en wyn kin him niet dere:
der set-y him wol 'tun te skoar.
Syn plakky grônd, dat is befochten.
Syn machtspreuk waar. De kûp dr fuort

Thys Walstra

F

Foorwoord

[An 't begin fan 'n woord brûkke je nooit de letter V maar de F]

Dubbel feest!

Dut jaar fiert stichting Bildts Aigene hur 10-jarig bestaan. Der gaan wij fansels niet soamaar an ferbij! Want in tien jaar hewwe wij, tegaar met 'n prot anderen, werkt an wat ôns allegaar dierber is: 't behoud fan de aigen taal, de rike kultuur en unike history.

En 't is dubbel feest, want 'n onderdeel fan Bildts Aigene is de ôfdeling History. Die bestaat dut jaar 35 jaar. Deuze ôfdeling wort droegen deur 'n groate groep trouwe frijwilligers. Met feul inset, betrokkenhyd en enthoesjasje levere se 'n belangrike bijdrage an 't fastlêgen fan ôns geskidenis.

Maar dut geldt aigenlik foor al ôns frijwilligers, 't fondemint onder de stichting. Faak onsichtber, maar met feul toewijing altyd doende foor 't Bildt en de Bildtse taal.

En dat måg best 's said worre!

Doe't dut jubileum dichtbij kwam, wisten wij eerst niet goed hoe't wij dut fiere souwen. 'n Feest? 'n Simpoasium? 'n Tintoanstelling? D'r waren 'n prot ideeën. Bij eandsybeslút hewwe wij koazen foor dut magasin - 'n tastbere weergave fan wie't wij binne, wer't wij foor staan en wer't wij wegkomme.

Dut magasin is d'r om te fieren, maar ok om te herinneren en te fertellen. Wij sien werom en kike foorút, wij dele ferhalen en beelden die't sien late wat ôns ferbynt.

Dank an elkeneen die't him of hur hierfoor inset het!

Op na de volgende tien jaar! ■

*Ut naam fan Stichting Bildts Aigene
Simone Dijkstra, foorsitter*

Feul leesplesier

DE VOEDINGS ADVISEUR

Dè groentewinkel met 'n rúm assortimint an forse groente en fruit, fruchtesop(pen), neuten, húsmaakte sop en súvvelfprodukten.

Bildtse streekprodukten: eerpels, appels, peren en kiwibaaien!

Openingstiden

Dînsdegs a/m frijdeg: 08.00 – 18.00 uur

Saterdeg: 08.00 – 17.00 uur

Sundegs en maandegs dicht

Van Harenstraat 43, 9076 BT St.-Anne

Tillefoan (0518) 401426, e-mail: info@devoedingsadviseur.nl

www.devoedingsadviseur.nl

NOORDERLEVEN HYPOTHEKEN EN MEER

Hypotheken

- starters
- deurstromers
- (echt)skaiding
- omsette hyptheek
- overweerde
- ferbouwing

Beskerming inkomen

- erbaidsongeskikthyd
- werkeloashyd
- ferstorven

Kredyt

Rinte

Statenweg 36, 9076 DT St.-Anne
E-mail: info@noorderleven.nl
(06) 231 09 959
www.noorderleven.nl

Noorderleven | Hypotheken en meer

DE BILDTE RIJSCHOOL

WWW.DEBILDTSERIJSCHOOL.NL

Leerlingen kinne thús, op skoal of op 't stazy- of werkadres ophaald en weer werombrocht worre. In overleg is 'n soad mooglik!

De Bildtse rijschool, 't adres foor rijbewiis B!

Foor meer informasy kinstou kontakt opnimme met:
Klaas Stienstra, bel (06) 23 66 31 84 of
stuur 'n e-mail klaasstienstra@live.nl

WWW.DEBILDTSERIJSCHOOL.NL

**Eetkafée
De Oasthoek**

**Lekker ete en burrele op 'n bêdsy
fan live-mezyk in ouwerwetse sfeer**

Oudebildtdijk 678, 9079NA St Jabik
www.deoasthoek.nl tel 0615170888

Inhoud

Wie binne wij?	02
Foorwoord	03
Korte geskiedenis Bildts Aigene: tien jaar in feugelflucht	06
Metlope met ôfdeling History	08
Kollum Gerard de Jong	11
Wer wappert de Bildtse flâg?	12
De webwinkel	13
Kollum Leendert Nauta	15
Ofdeling Edukasy	16
Bildtse mezyk: Gyn Gedonder	18
Wat doet Bildts Aigene foor kines?	22
Projekt Ferleden Fertelt	25
Intervjoe met fertaler Ida van der Molen	27
Bildtse mezyk: Saint Ann	28
Intervjoe met winner Bildts diktee Kitty van Dommelen	30
De Bildtse-Kultuurpriis fanôf 1987	32
Social-media	35
Intervjoe met bestuurslid Kor Lautenbag	36
De kompjoeter die't Bildts prate kin?	38
Púzzel/priisfraag	39
Kolofon	39

*Start in 1990 fan 't Bildts Dokumintazysintrum.
Ondertekening fan 'e overeenkomst gemeente 't Bildt en
de bibletheek. Fl.n.r.: Rikus Wadman, burgemeester
Klaas Dankert en Gerrit Dirks de Jong.*

*Oprichting stichting Bildts Aigene op 6 juny 2015.
F.l.n.r.: Piet Marra (stichting Ons Bildt), Ali Bronger-
Meijer (Bildts Dokumintasy sintrum), Sjoukje Antje de
Vries (netaris), Marijke Bloembergen (kommissy Meer-
talichyd) en Dick Nauta (Aerden Plaats).*

Dan motte je fansels eerst even annander snuffele: kike wie't wat doet en fooral hoe't je dat infulle. Dat gong poerbest! Metnander overlappe se alles wat de Bildtse taal en geskiedenis angaat. In juny 2015 is de fúzzý tekend en gaan de baiden organisasys feerder onder de naam Bildts Aigene. 'n Bundeling fan krachten is ok 'n bundeling fan netwerken.

Fl.n.r.: Jelke de Jager, Annie Minnema, Janny Bouma, Jan Faber en Rennie Steensma.

Bildts Aigene kreeg opdracht fanút dorpsbelang Froubuurt foor 'n informasybôrd bij 'n molnsteen. 'n Mooie samenwerking fan alle dissiplines fan Bildts Aigene. Theun Bouma het de history útsocht, de Nederlânse tekst is fertaald deur Jan de Groot, de ouwe foto's binne útsocht deur Jan Faber en derna scand deur Jëlke de Jager. 't Bôrd is nou te bewonderen bij Froubuurtstermoln.

De molen(kant)steen weegt 2432 kg

Doet provinsy Fryslân subsidie beskikber stelde om de sichtberens fan de (streek-)talen te beforderen, waar een idee voor 't Bildts gauw bedocht. Met hulp van de provinsy, gemeente Waadhoeke en Posthuma RVS & Montage, worde 't idee werklikhyd. Letters, úthard en tekend deur weer en wyn, optrokken út staal, 't boadskip klip en klaar. Om bij eveneminten of op mooie plakkys sien te laten. Niet soamaar wat letters, niet soamaar 'n kreet. Gyn glâde 'Visit 't Bildt', ni. Woorden die't d'r foor ôns toe doen, die't útdrukke wie't wij binne. En dat is niet beter te sêgen as at Thys Polstra 't said het: "Ons machtspreuk is: de kop d'r foor."

Boeken útbringe

Gedichte-avond

Weromkomavend

Bildtse-Kultuurpriis

Ferhale-avend

Skoalen

History

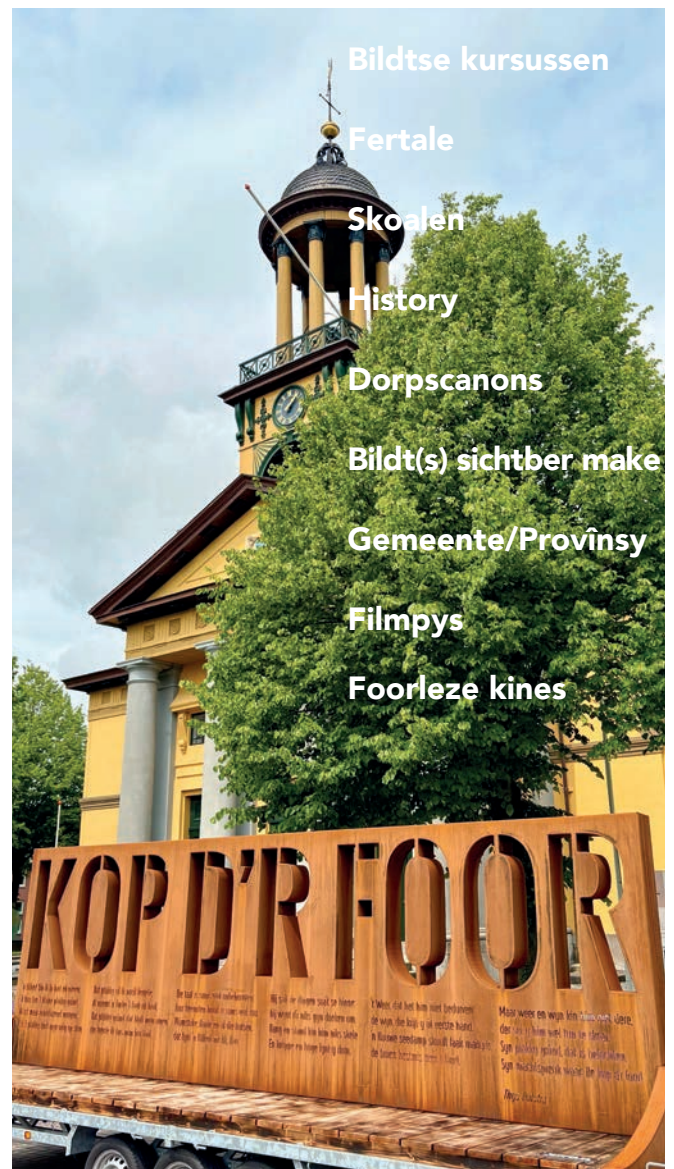
Dorpscanons

Bildt(s) sichtbar make

Gemeente/Provînsy

Filmpys

Foorleze kines

OP BEZITE BIJ DE FRIJWILLIGERS FAN ÔFDELING HISTORY - GERARD DE JONG

"t Gaat niet om ôns; 't gaat om 't bewaren fan ôns erfgoed"

Alle woensdegs komme de frijwilligers fan ôfdeling History fan Bildts Aigene bijnander. Utsoeke, inscanne, rubrisere, omskrive, online sette: se doen 't al jaren. Met 'n prot genoeg - at d'r maar koffy en koek is - maar met 'n serieuze missy. De ploeg formt 't kollektyf geheugen fan de resinte Bildtse geskiedenis. 'Beter 'n wazige foto as gyn foto.'

Overleg in 't kantoor fan Bildts Aigene in de bibeltheek fan St.-Anne.

"Ha! Haaa!" Yde Stienstra, die't even del komt foor 'n bakky koffy en 'n praatsy, wort deur Leendert Nauta an 't werk set. Leendert maakt 'n filmpy foor de social-media fan Bildts Aigene, ter gelegenhyd fan Jan de Groot's nije kollumbundel 'Best genog.' "Nag 's, 't mot echt 'Ha!' weze," sait Leendert. "Haa!" skruwt Yde. Hilariiteit alom. 't Staat d'r op. De andere frijwilligers sien ferheerd naar 't tafreel. "Heren, måg 't ok 'n bitsy rustiger?"; fraagt Jan Faber. "Jawis, maar jim komme aansen ok an de beurt", sait Leendert.

"Soekst dy doad"

't Is woensdegoffen en in de bibeltheek fan St.-Anne is fan alles te beleven. Klanten lope in en út, d'r wort Nederlânse les geven an nijkommers, de kompjoeters fan 't DigiTaalhuis binne deurlopend beset. In de hoek achterin, an de 'stamtafel' en omringd deur Bildtse boeken,

sitte soa'n acht frijwilligers fan de ôfdeling History fan Bildts Aigene. Alle woensdegoffens, faste prik, komt d'r 'n hele ploeg frijwilligers.

Gerrit Janssen sit op 'n kompjoeterskerm te tunen. "Wij scanne ouwe dia's in. Dut is doas 44, slee 42", sait Gerrit. D'r ferskynt 'n foto op 't skerm. 't Is 'n wat fergeeld beeld, op 't oog 'n foto út de jaren '60 of '70, ergens an de Ouwe-Dyk. Maar wêr? De heren binne d'r niet drekt út. Ok frijwilligers Jelke de Jager en Jan Faber komme te sien. "Ik bin wel 's spesjaal de Ouwe-Dyk omfytst, met 'n foto in de hând, om te sien welk huus d'r nou krekt op ston. Bleek 't beeld spigeld te wezen! Nou, dan soekst dy doad", sait Jan.

"Spitig dat de foto soa wazig is", sait Yde. "Liever 'n wazige foto as gyn foto", sait Jan die't nag 'n slok fan syn koffy nimt. "Sonder koffy en koek is dut niet te doen!", grapt hij. De koek is dut keer Syrise keek, metbrocht deur een fan de taal-leerders.

Erfgoed deursoekber make

Dut is wat de mânly en frôly fan de ôfdeling History fan Bildts Aigene doen met 't materiaal dat bij Bildts Aigene brocht wort: sortere, inscanne, útsoeke wat d'r te sien is, argivere, rubrisere en 't online sette. Soadat dut Bildts erfgoed deursoekber en te bekiken is foor alle Bilkerts.

Klari, Jelke en Jan binne ouwe foto's an 't útsoeken en derna scanne foor op 'e websait.

20.000 Kikys

In 't kantoortsy fan Bildts Aigene, búttten de drokte fan de mânly an de 'stamtafel', sitte Jitske Dankert, Tineke Postma, Tineke Wijngaarden en Theun Bouma konsintreerd te werken. Jitske en Tineke foere foorwerpen en foto's in 't systeem in. Alles wort digitaliseerd soadat 't weer werom te finen is. "D'r staan nou meer as 20.000 foto's online," sait Jitske. 'n Klain part derfan wort wel 's deeld fia Facebook; 't levert altyd wel reäksys op. "In 't begin kregen wij wel 's 'n foto, of twee; tunworig komme se met hele albums ansetten. Fan eveneminten as Stanne-met, fan teneelferenings en besonder kouwe winters. En 't hout niet op bij foto's: ok netúllen, dokuminten, alles komt foorbij. 't Besef fan "Oh, dut mot niet soamaar fort, dut kin wel na Bildts Aigene", ja, dat leeft wel. Al wete je nooit hoeveul at d'r an de dyk set wort, fansels."

Toutrekke tidens Stjaasmet op 't sportterrain fan St.-Jabik in ± 1974. F.l.n.r.: Jurjen van der Wal (staand), Piet Wassenaar, Jannie Meijer-Vierstra, Henk Rijpstra, Annie Roersma-Stapert en Tinus Boomstra.

pot, 'n hússy, brocht het. Ok dat is erfgoed, fansels, en hij waar goed skoanmaakt, maar dat waar wat te feul fan 't goeie!"

At 't om fysike objekten gaat, is de rúmte beperkt. In 'de kelder' fan MFC Ons Huis het Bildts Aigene 'n beskaiden opslag, maar d'r mot faak koazen worre wat d'r al of niet be waard bleven worre kin. Alles wort in elk gefal fotografeerd en rubriseerd. En alles online hewe is mooi, maar ouwe foto's en foorwerpen binne poer geskikt om de boer met op te gaan. De ôfdeling hout geregeld 'n historise (over-)dâg, bevoorbeeld bij sorgsintrum Het Bildt, der't 'n prot respôns op komt en tot herkinning en gesprekstof laidt.

"t Is as thúskomme"

Dankber werk, en soa siet Tineke Wijngaarden 't ok. "Wij hewwe och soa'n leuke ploeg. Wij werke mooi deur, maar d'r is ok tiid foor kete en ouwehoere. Wij doen dut om de Bildtse geskiedenis fast te lêgen. 't Werk sels gaat niet om ôns, 't gaat om 't bewaren fan ôns erfgoed. Maar wij binne hier likegoed foor de soasjale kontakten. 't Is as thúskomme."

Jitske beamt dat: "Thús wete se 't goed: 'Kom niet an myn woensdeg, die is hâilig!'"

Theun Bouma siet even op fan tussen de pepieren en knikt. Hij hout him o.a. doende met kadaster- en stamboomondersoek. "Der worre meer en meer fragen over steld", sait Theun. "Mînsen soeke hyltyd meer na hur wuttels. Les-sen had ik ok weer een, út Rotterdam, die't syn aigen stamboom in kaart brocht. Dat brocht him naar 't Bildt, hij waar hier nag nooit weest. Om soa'n man te helpen en 'n blik op syn Bildtse geskiedenis te geven, dat is machtig."

Foto út 1960 fan 'e Monnikerbildtdijk, Ouwe-Syl. Op 'e stoep staan de skyttonnen klaar om ophaald te worren.

De stroom an materiaal is in elk gefal nag nooit opdroogd, sait Tineke Wijngaarden. "De booiem is nooit in sicht, 't werk is nooit klaar." Naast foto's, dokuminten en ouwe films - der't Sander Nieuwhof him met doende hout - komme d'r ok wel 's núvverdere saken foorbij. Jitske: "D'r is ooit een weest die't hier 'n ouwe

Swarte Haan, foto út 1964.

Binende faktor

Fan bij de stamtafel klinkt nag 'n "Ha!", folgd deur wat lachsalvo's. Midden in deuze fleurige gaos staat Ali Bronger, die't jarelang fanút hur werk bij de bibletheek laiding gâf an de ôfdeling. Se is neffens de frijwilligers de binende faktor, die't 't oversicht bewaart en struktuur anbringt. Ali sels wil der niks fan wete. "Dat is te feul eer. Ik stuur 't soadsy soa nou en dan wat bij. En ik sorg dat d'r koffy is, want dat is heel belangryk hier!"

Onderwilens buge de mânly hur foor 't skerm alweer over 'n nije foto. "Is dut niet in de jaren '70? Ni, eerder de jaren '60, dat siest an 't winkeltsy dat der sat. Dat kon Rein wel 's weze... Kom, hoe hyt hij ok alweer? Is d'r nag koffy?" ■

Westhoek, luchtfoto út 1952.

20.000 kikys

'T YOUTUBE FILMKANAAL FAN 'T BILDT

BILDTS FILM HUUS

Stichting Bildts Filmhuus het as doel alle Bildtse eveneminten bereikber te maken foor jong & oud deur se te filmen en te presinteren op ôns filmkanaal.

Jou fine alle beelden op internetadres:
youtube.com/bildtsfilmhuus

bildtsfilmhuus.nl
facebook.com/bildtsfilmhuus
youtube.com/bildtsfilmhuus

Wie komt ôns fersterken?

't Bildt is unyk!
't Bildts is unyk!
De Bildtse kultuur is unyk!
De Bildtse history is unyk!

**Maar om dut allegaar in stand te houwen
het 't bestuur fan Bildts Aigene al ferlet
fan NIJE BESTUURSLEDEN.**

At jim d'r wel wat foor foele,
dan kinne jim frijblivend informasy opfrage fia
info@bildtsaigene.nl

*Wij binne wakker wiis met mînsen die't ôns helpes
wille met alles wat wij doen!*

**BILDTS
AIGENE**
e-mail: **info@bildtsaigene.nl**
www.bildtsaigene.nl

Maisy

KOLLUM - GERARD DE JONG

De mooiste taal fan de wereld

Hest elkeneen - seker praters fan 'n minderhyds- of streektaal - fynt de aigen taal de mooiste taal die't d'r is. Hoort ok soa. Ik sou 't raar fine at 'n Limburger sêge sou dat-y Bildts de mooiste taal fynt. Dat sou niet deuge. Maar dòs - en jim wete dat - is 't Bildts wêrklik de mooiste taal fan de wereld.

Ik sou d'r graag 'n lang epistel over skrive wille, maar de stringe (!) dos rechtfaardige (!) redakxy fan dut jubileumnummer sit mij terecht achter de kont. Derom: tien redenen, stakkato, werom't Bildts de mooiste taal fan de wereld is:

1. 't Bildts is d'r kommen deur 't ontstaan fan de klaai der't wij op leve. De slikwerkers út Súd-Holland en Fryslân kwammen hier om fan see lând te maken, die 8000 morgen. Sij billigden en leefden hier, en soa onston naast lând ok 'n taal. Sonder de klaai gyn Bildts; lând en taal binne onlosmaaklik ferbonnen.
2. 't Woord maisy. *Maisy*. *Maisy*. Utleg overboadig.
3. Grof in de bek, rau, hoekig: ik hoor 't Friezen geregeld sêgen. 't Bildt worde ant 't midden fan de forige eeuw nag 't 'aarmhuus en hoe-rekas' fan Fryslân noemd. Maar: wij hewwe dat imago omêrmd en ôns aigen maakt. Friezen fine ôns derdeur faak besonder spontaan, niet te serieus, lossys, maklik in de omgang.
4. "It Biltsk klinkt as klaai, en klaai is fruchtber!" ('Dy jou ik dy kado', sait myn Frise frou, die't hoopt dat deuze eksersisy gau foorbij is, en se het groot gelyk)
5. "Met Frys is 't over de Ofslútdyk al gebeurd, maar met Bildts rêde je ok nag in Parys", saai ôns pake Gerryt-Dirks altyd.

(5b. Hij rêde 't met 't Bildts ok op fekânsy in Tunesië. Hij fertelde glunderend dat hij der altyd kreeg wat hij wou. Sonder d'rby te fertellen dat hij nadruklik na de fis wees die't hij hewwe wou; maar hij ferbrak him nooit!)

6. Je kinne prizen winne met 't Bildts: podcasts (Leendert en Sander's 'Nag Even Bildts'), boeken ('Dat klaine Rink van der Velde-prisy', soa't Hendrik Elings sait) en sels skilderijen ('Portret van het Jaar', nag soa'n onbenullig prisys; Hendrik skildert in 't Bildts). De wereld nimt Bilkerts serieus; meskien wel serieuzer dan at wij ôns sels nimme.

7. 't Is an ôns Bilkerts sels om de taal levend te houwen. De mînsen fan Bildts Aigene fersetten, in aigen tiid, bergen werk om der an bij te dragen. Groat respekt derfoor.

8. *Sluge aaigooier.*

9. Meer rûmte hew ik hier niet. En meskien is 't Bildts derom wel de mooiste taal fan de wereld: omdat de top tien redenen maar negen redenen norig het ■

gm.de.jong@xs4all.nl

Illustrasy: Hendrik Elings.

Wer wappert de Bildtse flâg?

Wij sille fast 'n paar fergeten weze :)

LEENDERT NAUTA BEHEERT DE WEBWINKEL

"Ik fyn 't och soa mooi om te sien wer't ôns klanten weg komme"

Jarenlang ferkocht Geke Postma fanút hur huus an de Kaai in St.-Anne de produkten fan stichting Bildts Aigene en voorloper stichting Ons Bildt.

Doe't 't lêstnoemde 'n fast plak in de bibletheek kreeg, worde 't ok mooglik om der de boeken, flachys en ander spul ôf te halen. 'n Stikminnig jaar leden is der de webwinkel bij kommen. Fia internet kin alles nou maklik besteld en betaald worre. Bildts Aigene-bestuurslid Leendert Nauta sorgt d'rfoor dat 't pakky netsys en flug bij de klant thús besorgd wort.

Dichtbij en om ferens

"Ik fyn 't och soa mooi om te sien wer't ôns klanten weg komme en wat se allegaar bestelle", sait Leendert, "at 't in 'e buurt is, besorg ik 't graag sels en foor de adressen feerder weg make wij gebrûk fan PostNL. 't Gebeurt gau 's dat wij bestellings krije fan Bilkerts om ferens. Sels út Kanada. Foor de mînsen út de buurt is 't fansels ok nag hyltyd mooglik om de bestelling in 'e bibletheek fan St.-Anne ôf te halen."

Bildtse wînskaarten

Fooral an 't eand fan 't jaar is 't drok met de bestellings. 't Best ferkopende produkt is dan de Bildtse skeurkalinder. Dat is echt 'n begryp worren en waar fleden jaar soamaar útferkocht. 'n Prachtig kedo om fort te geven, maar ok om d'r sels alle dagen plezier an te beleven. Andere feul ferkochte produkten út de webwinkel binne de Bildtse spreuketegelsys, Bildtse boeken, flachys en kaarten. "En wij merke dat d'r weer meer fraag na de 'ouwerwetse' wînskaarten komt.

Fooral bij geboorte en 't ferstorven fan mînsen is 't och soa mooi om 'n Bildtstalig kaartsys te sturen of te krijen", fynt Leendert, "wij hewwe dut jaar dan ok meerdere nije kaarten make laten."

Kynderboeken

Om't 't belangryk is dat kines ok de Bildtse taal metkrije, binne d'r de ôflopene jaren drie kynderboeken naar 't Bildts fertaald. Deuze boeken doen 't altyd goed as jaregkedo. Naast de deur Bildts Aigene sels bedochte en útbrochte boeken is d'r in de webwinkel ok andacht foor boeken fan Bildtse skryvers lykas Gerard de Jong, Sytse Buwalda en Sytse Keizer.

Fonnen

Soa nou en dan worre d'r ouwe produkten in 't magazyn fonnen en deuze worre dan op de webwinkel set. Soa fonnen frijwilligers fan Bildts Aigene dut jaar 'n stapel cd's en mezykboeken fan de revû "n Amerikaan op 't Bildt' en die waren gau útferkocht!

Begûnstiger worre

In de webwinkel kinne je niet alleen Bildtse produkten bestelle, maar ok op 'n eenfoudige menier begûnstiger fan Bildts Aigene worre. Besoekers kinne eenkeer 'n sels koazen bedrag toefoege an de totaalprijs fan de bestelling of hur anmelde as begûnstiger.

Soa't jim lezen hewwe: de webwinkel fan Bildtse Aigene staat fol met leuke Bildtse boeken, spreuketegels, flachys, de nije skeurkalinder en nag feul meer! Nim gau 's 'n kiky op winkel.bildtsaigene.nl ■

Ok 'n Bildtse flâg of wimpel? Bestel deuze in ôns webwinkel: winkel.bildtsaigene.nl

AUTO DE VRIES
PREMIUM OCCASIONS

Kadal 35, St.-Jabik
☎ 0518 419 524 ✉ info@autodevries.nl

www.autodevries.nl

Nocht om te snekken?

Bestel online:

www.eethuishetbildt.nl

of bel (0518) 72 11 50

OPEN: Woensdegs a/m sundegs | 11:00 - 20:00 uur

EETHUIS
 'T BILDt

Ouwe-Dyk 500b (tussen Nij Altoena en de Kouwefaart)

Enerzy fan, foor en deur Bilkerts!

Hulp bij enerzy bespare

Wilstou enerzy bespare bij dij thús? Ontdek hokker mooglikheden d'r binne om dyn enerzyreken omdel te bringen en noflikker te weunen.

Koop enerzy fan ôns

Deur over te stappen fergroenstou in een keer dyn enerzy-ôfname maksimaal. 'n Bijkommend foordeel is dat de wínst op dyn enerzy fia ôns koöperasy weromkomt naar 't Bildt.

Doen met an 'n sonnedak

'n Sonnedak levert heel wat groene stroom op. Goed foor 't klimaat! De wínst op de ferkoop fan de groene stroom infestere wij in mooie projekten foor nag meer leefberens en duursemens op 't Bildt, goed foor 't Bildt!

**Bildtse
Energie
Coöperatie**

Kyk op www.bildtse-ec.nl

Doen ok met!

KOLLUM - LEENDERT NAUTA

Geef Bildts

't Fált niet met om geef Bildts te praten; dat geef ik drekt toe. At wij na 't uurtsy swimmen op de froege offen nag even naprate, wor ik soa nou en dan deur de ouwe mânly ferbetterd. "Forige week... wat saistou Leendert? Fleden week bedoelst?" Deuze mânly prate nag Bildts soa't ôns pake Anne dat deen. Se hewwe mij nou al dertig, ho ekskús, dartig keer ferbetterd, dink ik...

Thús bin ik de ouwe man die't myn wiif en kynd ferbettert at sij 't hewwe over 'straks' in plak fan 'aansen' en at d'r wat 'kapot' gaan is in plak fan 'stikken.' Ons Yenthe wou in hur eerste jaren niks wete fan 't Bildts, sij prate hoog Haarlemmerdyks en alleen at se lilik of ferdrietig waar praatte se Bildts. Dat wilens Nelleke en ik altyd Bildts metnander en teugen hur prate. Ferheerd waren wij dan ok doe't se op hur 9de jareg besloot om tena al Bildts te praten.

Op 't plain fan de basisskoal froeg ik mij gau 's ôf werom at Bildtstalige ouweloi hur kines in 't Nederlâns anspreke... "Hallo, kom maar snel bij Papa..." Der kin ik echt niet bij. Je binne dan skuldig an 't ferdwinen fan de Bildtse taal, 'n taal die't deuze mînsen sels nag al prate, maar die't blyker niet goed genug is foor hur kines. Ik begryp der helendal niks fan! Foor kines is 't praten

fan meerdere andere talen just goed foor de ontwikkeling. Nederlâns en Ingels krije de kines echt wel met fia skoal en internet.

Nelleke en ik hewwe 't Bildts baidegaar fan jongs ôf metkregen fan ôns femilys. Dochs binne d'r woorden die't niet in baide femilys brûkt worre. Worden as 'avesere' en 'gruuf' kwammen bij de Nauta's niet foor, al hew ik myn twivels of 'gruuf' 'n geef Bildts woord is... In 'n prot húshouwings worre neffens mij ok Bildtse woorden bedocht die't niet per see 'n betekenis búnnen de húshouwing hewwe.

Bildts skrive is nag dreger as Bildts prate. Dochs sien ik de lêste tiid feul meer Bildts.

De jongs fan 't fierde fan V.V. St.-Anne brûkke 't Bildts op plakplaatsys en op hur Instagramakkount.

Ok binne d'r 'n stikminnig winkels in St.-Anne die't de Bildtse taal brûkke op tegeltsys, kleren en ander spul. Fansels gaat dat ok wel 's mis, maar dat geeft niks. Soa sorge wij d'r metnander foor dat at wij sels ouwe mânly en frôly binne d'r nag hyltyd wat te ferbetteren fált. An 'n dooie taal fált niks te ferbetteren, maar 't Bildts is wat mij en gelukkig 'n prot anderen angaat just springlevend!

O ja, jim frage jim ôf wat nou 'n gruuf is fansels. Bij Nelleke thús is dat 'n plok haar die't omhoog staat wilens de rest al goed sit. Sêg maar 'n kuif die't op 't ferkeerde plak sit ■

Illustrasy: Hendrik Elings.

De Bildtstalige kursisten fan 2024-2025.

De niet-Bildtstalige kursisten fan 2024-2025.

DOSINTEN: JANNY BOUMA, ANNA LEIJSTRA EN JEROEN SLAGER

Ôfdeling Edukasy

De ôfdeling Edukasy hout hur doende met maken fan materiaal en 't geven fan kursussen over de Bildtse taal. Dink hierbij an de kursus foor niet-Bildtstaligen, Bildtstaligen en DigiBildts.

't Idee fan 'n Bildtse kursus is begonnen doe't Henk Kas, oud-skoalmeester fan OBS 't Fon-nemint in St.-Anne, in 1979 eksamen Bildts deen had bij Sytse H. Bulwalda, o.a. bekind fan 't Bildts woordeboek. Jarenlang het Henk Kas werkt met losse stinsels. Doe't-y met ferfroegd pinsjoen gong het hij de methoade/kursus skreven foor baide kursussen. Deuze methoades forme nag hyltiten de basis foor de kursussen die't nou geven worre.

Kursus foor niet-Bildtstaligen

Deuze kursus is bedoeld foor goent (Nederlanders en Friezen) die't op 't Bildt komme te weunen of al weune om in de kunde te kommen met 't Bildt en de Bildtse taal. In deuze kursus wort fooral andacht geven an de útspraak en 't lezen fan 't Bildts. Ok wort d'r andacht geven an 't Bildt sels. De ferskillende Bildtse klanken worre behandeld in ferskillende thema's lykas: 't Bildt, de slikwerker en de seizoenen. D'r binne twaalf lessen fan 1.5 uur en 'n gastles fan twee Bilkerts over hoe't sij naar 't Bildt/Bildts kike. Ok is DigiBildts fergeefs beskikber. An 't eand fan de kursus is d'r 'n getuugskrifte-útraiking met 'n praat-

sy over de kursus, kursisten, 'n kort opstel fan de kursist en fansels 'n happy en 'n dranky.

Kursus foor Bildtstaligen

De kursus foor Bildtstaligen is foor Bilkerts die't Bildts skrive lere wille. Teugenworig is ' fooral Bildts appe 'n populêre reden om deuze kursus te folgen. D'r wort andacht geven an de Bildtse klanken, maar ok an ouwe Bildtse woorden, sechys, ferbetteroefenings, fertalings en nag feul meer. Ok is DigiBildts fergeefs beskikber. D'r binne daryn lessen fan 1.5 uur en 'n gastles fan twee Bilkerts over hoe't sij naar 't Bildt/Bildts kike. In de lêste les krije de kursisten 'n eksamen met de folgende onderdelen: 'n diktee, 'n fertaal-opdracht en 'n opstel. An 't eand fan de kursus is d'r 'n getuugskrifte-útraiking met 'n praatsy over de kursus, kursisten, 't foorlezen fan 't opstel fan kursist en fansels 'n happy en 'n dranky.

'DigiBildts'

Sont 2016 is d'r DigiBildts beskikber foor goent die't online Bildts lere wille. Ok hier binne twee kursussen foor Bildtstaligen en niet-Bildtstaligen. Deuze digitale kursus het overlap met de fysike Bildtse kursus, maar d'r sitte meer oefenings, sechys en woorden in. Feerder binne d'r lúster-fragmenten en filmpys met útlêg fan grammatika en geskiedenis. Dyn foortgang wort bijhouden deur 'n dosint. Sont 2024 en 2025 binne de kursussen baidegaar helendal fernijd.

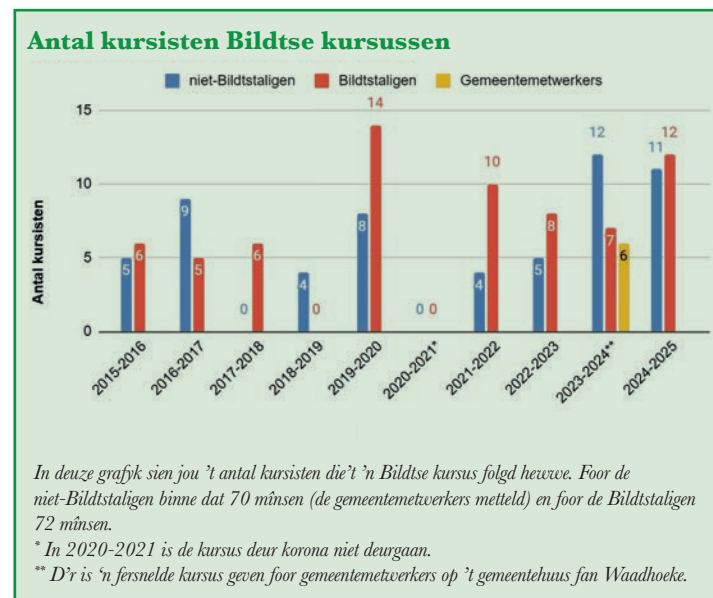
Geertje Wijmenga.

Kursisten: F.l.n.r. achter: Dirk Bil, Aukje Bijlsma-Fopma, Bart Taai, Jaap Hoekstra en Douwe Leeuwen. F.l.n.r. foor: Albert Tilma, Boukje van der Meer-Dijkstra, Sytse Buivalda (kursuslaider), Geke Postma-Postma en Aldert Cuiperus. Foto út 1982.

Sels 'n kursus Bildts folge?

Likent 't dij leuk om de basis fan 't Bildts te leren of dinkstou: "Ik wil Bildts skrive lere?" Folg dan 'n kursus Bildts! Wat sintraal in de kursussen staat is 't praten, lezen en skrive fan 't Bildts. Elkeneen is welkom om 'n geskikte kursus te folgen. En fergeet niet: de kursus-avens binne och soa gesellig. Wij rade an foor goent die't niet in 't Bildts groat worren binne om de kursus foor niet-Bildtstaligen te folgen. Is Bildts dyn mimmetaal, folg dan de kursus foor Bildtstaligen. Mochtestou niet op de kursusavens kinne of weunstou derfoor te feer weg? Folg dan DigiBildts! Opgeve of binne d'r fragen? Stuur 'n berichy na: kursus@bildtsaigene.nl!

Digitale infrastruktuur

De digitale infrastruktuur is 'n projekt om de Bildtse taal online te krije. Hierbij kinstou maklik Bildtse woorden opsoeke. In samenwerking met 't: Instituut voor de Nederlandse taal (INT) binne wij 'n digitale infrastruktuur an 't ontwikkelen. Met de tweede druk fan 't Woordeboek fan 't Bildts en 'n anfullende list fan Bildts Aigene fan de 5000 meest foorkommende woorden mot dut projekt form krije. 'n Mooie eigenskap is dat d'r woorden na de tiid ok anfuld worre kinne.

Wat is d'r allegaar al deen?

D'r is 'n database ontwikkeld om baide listen met woorden in te plaatsen. In 't Woordeboek fan 't Bildts stonnen alle grammatikale funksys, maar foor de woordelist fan Bildts Aigene niet. Bij woorden fan de list Bildts Aigene is de grammatikale funksys toefoegd en nakeken of deuze ok kloppe. Deuze woorden worre een-foor-een nakeken. Bij 't infulen hierfan, is deuze list anfuld met sinonimen fan die 5000 woorden. Feerder is d'r derna nag 'n anfullende list fan dúzzend woorden toefoegd.

Hoe nou feerder?

Op dut stoit is de INT doende met 'n testontwerpfase. D'r binne foorbeelden deurgeven an 't INT, soadat sij der met doende kinne. At de list fan dúzzend woorden toefoegd is, dan kin de testontwerpfase meer form krije. 't Doel is om 'n websait en 'n app foor de tillefoan te maken. At d'r meer over bekind is, dan late wij 't fansels an dij wete.

Wêrom komaven end maa 2025.

In de froege jaren negentig waren d'r 'n prot Bildtse bands. En allegaar songen se in 't Ingels. Op een na: Gyn Gedonder. Just, deuze band waar de eerste Bildtstalige popband. 'n Ferhaal over deuze band past dan ok helendal in dut jubileummagasin. Oud-bandleden Hans Blanksma en Eelco Braaksma nimme jim hieronder met in de rais die't sij maakten in de Bildtse poptrain der't Gyn Gedonder opstun.

Ontstaan

“In 1990 ontstun de band”, soa begint *Eelco*, “Freerk van der Schaar en Arjen Kooistra begonnen tegaar met drums en 'n gitaar in 'n skuur en starigan kwammen d'r meer bandleden bij. Op 'n saterdegaven waren wij allegaar bijnander in Het Graauwe Paard op Ouwe-Syl. Der praatten wij over 't beginnen fan 'n band. Instruminten en bespeulers waren d'r al wel, maar wij misten nag 'n leadsanger. Arjen froeg doe inenen an Jan Postma at-y meskien singe kon. Jan antwoordde befesti-

gend. “Nou”, saai Arjen, “dan bistou ôns sanger!” 'n Nije Bildtse band sâg 't levenslicht.”

Beginperioade

Eelco: “Naast sanger Jan Postma, beston de band út Hans Blanksma (gitaar), Arjen Kooistra (gitaar en sang), Anne-Arjen Blanksma (gitaar, mondharmonika en sang), Freerk van der Schaar (drums) en iksels op de bas. En doe't Freerk 'n hut in Amerika sat, drumde de dârde Blanksma-telg; Erik. De band had eerst ferskillende oefenrûmtes, maar doe't Douwe

Krol (blazer) him bij de band ansloot, waar d'r toegelyk 'n faste oefenrûmte: bij de ouweloi fan Douwe.”

Hans: “Eerst konnen wij d'r nag helendal niks fan, maar wij straalden al feul plezier út. Maar wij worden hyltyd beter.”

Eelco: “Seker. En wij speulden al reedlik gau foor publyk. Dat sil Sipelrock weest hewwe.”

Hans: “En wij fonnen 't machtig om 'n band te hewwen.”

Eelco: “Maar wie't de bandnaam bedocht het, is moeilik te achterhalen. Ik weet al dat wij, as Bilkerts, allegaar foor 'n

Bildtse naam waren. Utaindlik worde dat Gyn Gedonder.”

Bildtstalig

Hans: “Eerst speulden wij Ingelstalige covers. In 1991 besloaten wij lykwel in 't Bildts te singen en dut idee kwam bij Jan weg. Hij sou ok alle Bildtstalige nummers skrive. Hij kwam altiten met prachtige teksten ansetten. Wij waren derdeur de allereerste band die't in 't Bildts song! 't Heugt mij nag dat wij 'n kassettebandsy maakten met ôns mezyk derop die't wij een foor een deur slagerij Bijlsma inblikke lieten.”

Optrede

Hans: “Fansels speulden wij 'n prot op 't Bildt, maar ok gau 's derbúttten en sels búttten de provinsygrîns. In Den Bosch en Boskoop bevoorbeeld. Maar 't kin nag feerder: België! Hierfoor huurden wij 'n bus. (gniist) Dat naaide d'r út!”

Eelco: “Maar wij maakten nooit rotsooi, h'n.”

Hans: “Just, wij hytten niet foor niks Gyn Gedonder, nou... Hoewel... In Brugge besloaten wij soamaar ergens op 'n plain te speulen; dus sonder toestimming. Kist begripe dat de plisy d'r al gau waar.”

Eelco: “Soa gong dat wel faker: wer't wij wouwen der speulden wij. Nim nou Skipphôl. Freerk kwam werom út Amerika en wij wouwen him ferrasse met 'n optreden op Skipphôl. Ok al speulden wij der búttendeur, de plisy waar d'r soamaar.”

Performance

Eelco: “Jan waar wel 'n echte frontman, ja. Soks hewwe je fansels al gau met sangers. Jan skreef niet alleen alle teksten,

hij fermaakte dernaast 't publyk met syn performance en 't spul wat-y allegaar op 't poadium toogde. (kykt dan na de intervjoewer) En weetstou wel, Jan, werom't hij dat deen? Wij hadden ôns instrumint, maar Jan had alleen maar 'n mikrofoan. Hij had feerder niks om hannen.”

Hans: (knikt) “Soa bedocht Jan dat hij foor 't nummer 'Pimelaris' 'n groate pimel op 't poadium wou. Hij skilderde 'n hele groate plestik slurf rôs en maakte die fast an 'n groate loadsfintilater. Dat ding most dan tidens dat nummer foor 't licht komme en fansels drekt overeand staan. (lacht) Dat lêste misleerde spitig genog.”

Eelco: “Jan fon fan alles út op 't poadium. Bij 't nummer 'Stofsugerrock' had hij 'n ouwe stofsuger die't niet alleen suge kon, maar ok blaze. Jan deen d'r konfetty in, soadat dut spul halfweg 't nummer de saal in bloezen worde. De saalaigners waren der niet soa wiis met...”

Hans: “Jan maakte ok 'n spesjale multifunksjonele mikrofoanstander. Der kon-y niet alleen 'n flessy bier insette, maar d'r

sat ok 'n doeskop an, foor bij 't nummer 'Onder de kûnstboi.”

TV-Nomaden

Hans: “Deur de VPRO worden wij froegen om an 't programma TV-Nomaden met te doen.”

Eelco: (knikt) “Ons bijdrage is nag hyltyd op YouTube werom te finen.”

Hans: “En weetstou nag wel, Eelco, dat wij naar anlaiding fan dat programma beld worden om in Hoorn op te treden? (Eelco knikt herkinrend) Maar der hadden wij helendal gyn nocht an. Dat wij bedochten 'n idioat hoge priis, want dan hoefden se ôns fast niet. Sait die fint an de ândere kant fan de lyn: “Duizend gulden maar!? Kunnen jullie dan wel spelen?” *Eelco*: (proest 't út) “Maar 't speulen der is niks worren. Der bedankten wij foor.”

Elfstedenfery

Hans: “Op 'n keer presinteerde autohanneler Gaye Jensma út St.-Anne 'n plan foor de 'Elfstedentocht.' Hij had 32 ferbetterpunten en een d'rfan waar dat-y twee startpunten hewwe wou, want dan konnen d'r

Pauze bij de opnames in de Walter Tremp Studio in Beetgum, 1994.

‘Gyn Gedonder’ waar de eerste Bildtstalige popband: “Wij straalden altiten 'n prot plezier út.”

meer minsen metdoen. Fooral Jan waar der poer op teugen en skreef 'n protestsong: 'Gyn Gedonder met de Elfstedentocht.' Hierin kraakte hij de plannen fan Jensma ôf. Omrop Fryslân draaide 't fersy op de radio. Jensma fon dat niet leuk en hij draigde ôns met 'n rechtsaak. Gelukkig bleef 't bij draigen. Foor de jaarfergadering fan de Elfsteden in de doe nag ouwe Frieslandhal stonnen wij búnnen dat fersy te speulen. De minsen fonnen 't prachtig. Jeen van de Berg, oud-winner, deen syn dúm omhoog doe't-y bij ôns lânskwan."

Súkses

Hans: "Wij speulden al 'n prot, maar doe't de band Storing ophoude, kregen wij 't smoor-drok. Wij straalden altiten 'n prot plezier út. En deur al die optredens worden wij trouwens hyltyd beter."

Eelco: "Ok dat. Maar wij hoefden sels nooit optredens te regelen, want 't kwam ôns an-waaien. Dus hadden wij súkses? Ik sou sêge fan al. Hoewel, niet alle optredens waren 'n súkses. Hans, weetstou nag fan dat linedancefesy in, ik loof, Tjerk-wert?"

Hans: "O, ja! Cowboys en de linedance kwam de band The Feetwarmers waarskynlik de neus út. Sij waren boekt foor dut feest der, maar sij bel-den ôns op dat sij, deur sykte, teminsen dat saaien se, der niet optrede konnen. At wij foor hur in 't plak speule wouwen. Jawis. Wisten wij feul dat 't 'n fesy waar met cowboys en indianen. Fansels ferwachtten die mins der kountrymezyk, maar wij konnen't nummer Raw Hide

alleen maar a kapella doen. Derom denen wij ôns aigen nummers, maar hyltyd meer besoekekers fertrokken..."

Hoogtepunten

Hans: "Maar in 2010 waar 't gebeurde met de band. 't Antal optredens worde al minder, fooral na de kafeebrand in Volendam op 'n oudjaarsnacht. Saalaigners kregen stringere regels oplaid om bands optrede te laten. Dernaast kreeg elkeneen fan ôns andere dingen te doen. Wilens waar Jan na Terhorne ferhuusd en dat hyn en weer gerais sil ok wel metspeuld he-ww."

Eelco: "Neffens mij waar de drive d'r niet meer."

Hans: "Ons hoogtepunt is wel 't speulen in 't foorprogramma fan Omar And The Howlers, The Scene, Rowwen Heze en Anouk."

Hans: "Wij waren 'n echte fryn-deploeg."

Eelco: "Just. As band gongen wij metnander fort, maar kwam-men ok metnander thús."

Hans: "Wij hewwe de BOB út-

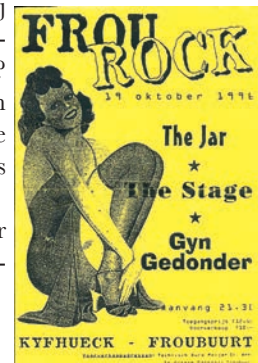
Op na Skiphôl om Freerk van der Schaar op te halen.

fonnen, sil'k dij fertelle! Wij reden om beurten. ('t is even stil) Ik sou die tiid soa over doen wille, Eelco..."

Eelco: "Ik ok. De kâns dat wij ooit weer 's met de band optrede is lykwel klain. Werom niet? Hoe sil ik 't sêge... De neuzen staan niet deselde kant út. Je motte 't dan al metnander eens weze."

Hans: "Sêg nooit nooit, maar soa't 't nou likent wort 't 'm inderdaad niet meer." ■

Intervjoe: Jan K. de Groot

Kûnstboi

Onder de kûnstboi dat mot je wel 's allegaar
Omdat je smerige poaten hew of ongedierte in 't haar.
Ônder de kûnstboi, soa'n ding het elkeneen in 't huus
Teugen de okselsure stinkerij of dampen fanút 't krús.

Je binne smîrg dus gaan je d'r ônder staan,
Je draaie alles open koud en wêrme kraan,
Je pakke seep en bussel en dan wort d'r rost
De korsten fan 'e kont en ok nag fan de borst
En bin je dan skoan na 'n menút as tien
dan glim je as 'n keutel in 'e maneskyn.

Onder de kûnstboi dat mot je wel 's allegaar
Omdat je smerige poaten hew of ongedierte in 't haar.
Onder de kûnstboi, soa'n ding het elkeneen in 't hús
Teugen de okselsûre stinkerij of dampen fanút 't krús.

Kafee 't Wapen fan 't Bildt, Van Harenstraat 54, St.-Anne. Links foto út 1925, rechts út 2025.

Op ôns websait onder 't koppy HISTORY staan meer as 20.000 ouwe foto's. Nim der 's 'n kiky op. Meskien staat dyn huus of pake/bep d'r wel op. Tik de naam in fan dyn dorp en sneup lekker op: <https://bds.bildtsaigene.nl/?item=zoeken>

D'r is 'n wereld an Bildtse mezyk op kassettebandsys en platen. Spitig genog is deuze mezyk nooit digitaliseerd en derdeur ok niet werom te finen op Spotify of YouTube. Bildts Aigene sil hiermet an de gang, met help fan de Bilkerts. De rykdom fan de Bildtse mezyk, fan de jaren 80 ôf, wille wij toeganklik make foor elkeneen. Bedoeling is dat d'r 'n website komt die't de geskiedenis fan de Bildtse mezyk en kassettebandsykultuur beskriift, oversichtlik maakt en wer't alles te belústeren is. Hierover komt gau meer informasy.

GROEP 4 EN 5 FAN IKC DE SYL - OUWE-SYL

Sia van der Steen
Praat thús: Nederlâns,
bij nicht Frys.

Fardau Dijkstra
Praat thús: Frys, family praat Frys.

Dania Zalcman
Praat thús: Nederlâns.

Aline van Noord
Praat thús: Bildts,
family praat Bildts.

Bianca van Alphen
Praat thús: Nederlâns.

Leanne Rodenhuis
Praat thús: Frys, mim praat
Frys, hait praat Bildts.

Ninthe Faber
Praat thús: Nederlâns,
mim praat Bildts,
hait praat Frys.

Sverre Timmerman
Praat thús: Nederlâns.

Daan Koopmans
Praat thús: Nederlâns.

Anne Visbeek
Praat thús: Bildts,
family praat Bildts.

Johannes Schelte Wassenaar
Praat thús: Nederlâns,
family praat Bildts.

Dirk Pieter van der Werff
Praat thús: Frys,
mim praat Frys, hait praat Bildts.

Myntsje Jensma
Praat thús: Frys,
mim praat Frys,
hait praat Bildts.

Marleen Eindhoven
Praat thús: Nederlâns.

Ylva van der Steen
Praat thús: Frys, mim praat
Frys, hait praat Bildts.

22

Praat Bildts met je kines!!!

De Sluikwerker

OPDRACHT 1

Krijp de kaartjes met jaartallen los en plak ze onder de juiste teksten.

1500	1505	1600	1715
1754	1928	1983	2023

1. 't Bilde beston nog niet.
Overtal wer' n'ag ses.
Doe bedagige
de Wadensene 't land.

JAARTAL

De mustene Bildpöllen
worden opspild.

JAARTAL

De oekstene Bildpöllen
worden opspild.

JAARTAL

In dut jaer kwon d'r 'n 'erleid
fan de Bildpöllen 'n stennemyl.

JAARTAL

De sluikwerkers lasken 't Nijze Bild
droeg met de wadjen fan de Nijze Dyk.

JAARTAL

Alindst ston 't beel'd fan de Sluikwerker
te plak op Smeate Hage.

JAARTAL

De Oume Dyk wurde anfal.

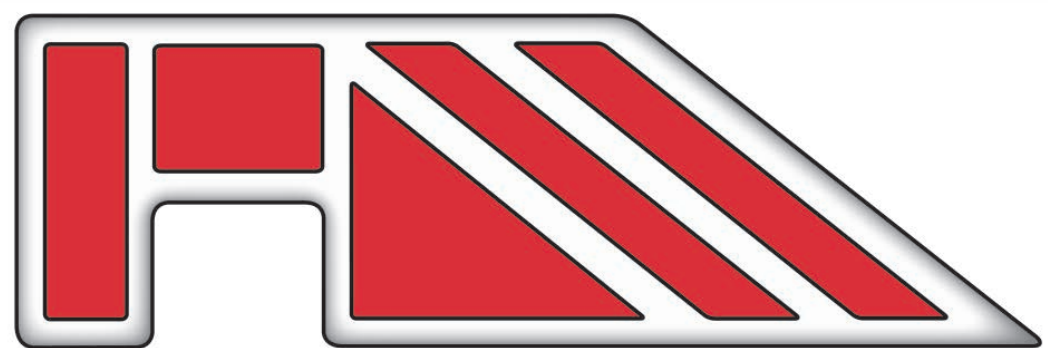
JAARTAL

't is foar leden
dat 't beel'd d'r is kwam.

JAARTAL

Kines fan basisskoal 't Fonnemint in St.-Anne binne 't slik in met frijwilliger Jan Faber (2023).

P O S T U M A
r v s & m o n t a g e b v

Montage / Demontage

Revisie / Onderhoudswerk

Roestvaststaal bewerking

Machinebouw / Maakdelen

Transporttechniek

postumarvs-montage.nl

JAN FABER IS EEN MET 'T BILDT(S):

"At de hemel bestaat, dan is 't Bildt der 'n kopy fan!"

'n Aktiviteit wat, eerlik said, ondersneejoegen is en derdeur 't onderskoven kyndsy, is 't projekt Ferleden Fertelt. Foor dut projekt intervjoet befoerbeeld 'n frijwilliger fan Bildts Aigene minder jonge mînsen om over hur leven te praten.

't Mes snijt dan an twee kanten: de mînsen fine 't mooi om over hur leven te praten en an de ândere kant is 't doel fan 't projekt om dut fast te lêgen. 'n Foorbeeld fan Ferleden Fertelt is 't intervjoet met Jan Faber. Omwille fan rûmtegebrek mosten wij 't fraaggesprek inkorte, maar 't hele onderhoud is bewaard bleven en kinne jim gewoan opfrage.

Jeugd

Jan Faber is op 25 juny 1954 in St.-Anne geboren en der weunt-y al syn hele leven. Hij groeide op in 'n húshouwing met ses kines: een jonger susy, twee ouwere susters en twee ouwere broers. In syn jeugd speulde Jan 'n prot búnnen. En hij waar gyn rustig jonky, want at d'r wat te rêden waar, dan ston-y fooran.

Fansels most-y op 'n stoit na skoal. Eerst sat Jan in St.-Anne op de legere skoal, maar hij kon niet soa goed rekene; dus gong-y naar 't spesjaal onderwijs. Derna gong-y na de LTS. Hier learde-y foor skilder. Maar na 'n hutsy ontraadde de dokter him om skilder te worren, om't-y last fan syn knieën had.

KLMV

Gyn skilder dus, maar Jan worde frachtwagensjeffeur en reed feertig jaar lang foor 't bedriif KLMV út St.-Anne. Soawel in de buurt as deur heel Europa. Hij fon 't 'n mooi bedriif. 't Nadeel fon Jan dat 't kontakt met de femily dreeg waar. Onderweegs konnen je doe ommers niet even mobyl belle. Maar hij fon 't dan ok wel weer mooi dat-y 'n prot frijhyd had. In 2010 houde KLMV op te bestaan en werkte Jan nag fier jaar foor AB Texel. Doe't-y sestig jaar waar, worde Jan ôfkeurd.

Boek

Fansels fynt Jan 't spitig dat KLMV d'r niet meer is, maar alle jaren om Korstyd hine, komme de 35 oud-kollega's foor 'n burrel bijinander. Op soa'n dâg hale se herinnerings op. Na 't ophouwen fan KLMV begon Jan met 't fersamelen fan alles over dut bedriif. Soa het-y nou soa'n 2000 foto's! Dut jaar brocht-y 'n boek út over de geskiedenis fan 't Bildtse transportbedriif met derin 'n prot foto's.

Húshouwing

Doe't Jan achttyn waar, kwam-y Joukje Siderius in 'n Belkumer kroeg teugen. Se hadden seuen jaar ferkering foordat se in 1980 trouden. Se kregen twee kines: Lysbert Geertje en Rients Jippe. Soa't krekt al anhaald worde, waar Jan 'n prot onderweegs; dus Joukje most hursels faak alleen met de twee kines rêde.

Frije tiid

Nou is-y al jarenlang alle dagen thús. Temînsen, at-y niet tegaar met Joukje met de kemper de hort op is. Maar thús ferfeelt-y him nooit, want hij het 'n prot hobbys: bakke en koke, fytse, in de tún werke, klusse en leze. 'n Andere hobby is metdoen an 'n openluchtspul. In maart 2024 deen-y met an 'n stik fan Tryater dat over minderhydstalen gong. De útfoering waar een groate happening.

En dan waar Jan d'r nag niet, want in juny 2024 mocht-y met naar Italië der't út heel Europa speulers bijinander kwammen om 'n nij stik te maken in hur mimmetaal. En der ston 'ons' Jan in de Italiaanse bergen 't Bildts folkslied te singen!

't Bildt(s)

In 2008 worde-y frijwilliger bij 't Bildts Dokumintasysintrum, nou ôfdeling History fan Bildts Aigene en waar derfan negen jaar foorsitter. Nag hyltyd is-y der frijwilliger. Jan fynt 't heel belangryk dat de Bildtse taal bestaan blyft en striid der al dartig jaar foor. Hij dinkt en praat in 't Bildts. Hij fynt dat se op 't Bildt alles hewwe: leuke mînsen, frisse lucht en rûmte. Ok is-y d'r groats op dat-y froeger de Bildtse irpels deur heel Europa bringe mocht. Over syn tiid op de frachtauto sait-y dat-y altiten och soa blij waar at-y weer op 't Bildt waar: "At de hemel bestaat, dan is 't Bildt der 'n kopy fan!" ■

Jan Heida

Jacob Bil

“DE BAND WAAR IN ELK GEFAL EEN GROAT AVENTUUR”

Saint Ann waar een fan de eerste popbands op 't Bildt

De opkomst fan de pop-mezyk gong ok 't Bildt gelukkig niet foorbij. Eand jaren sestig kwammen d'r Bildtse popbands. Niet eens soa'n prot aigenlik, maar de bands die't d'r waren maakten al indruk op 't publyk. Een fan de pioniers waar de band Saint Ann. 'n Prachtige lokale naam, fine jim ok niet? Rúm fyftig jaar later kike de foormalige bandleden Jan Heida en Tjeerd Lont werom op hur pop-avontuur.

't Begin

De meest foor de hând lêgende opningsfraag is fansels hoe't de Bildtse band Saint Ann ontston. Tjeerd? Jan? Tjeerd: “(kykt na Jan) Dou hest de eerste rechten, Jan...” Jan: “Foor de oprichting fan Saint Ann sat ik in de band Lieve Heers Beestjes. Dat waar eand jaren sestig. In 1970 fiel die band útnander en besloot ik om, tegaar met Jacob Bil, feerder te gaan met 'n nije band. En doe kwamstou (knikt na Tjeerd) in beeld.” Tjeerd: “Inderdaad. Derfoor waar ik organist in de band Purple Face, maar die gong ok ter siele. Op 'n stoit fonnen de restanten fan baide bands nan-

der. En doe't Hotze Bakker d'r as drummer bijkwam, waar de nije band 'n fait. Die band most fansels 'n naam hewwe en Jan kwam met de naam Saint Ann ansetten.” Jan: “Ja. Bij een fan ôns eerste oefensessys satten wij in ôns oefenrúmte en 't gesprek kwam op de bandnaam. Ons oefenrúmte ston in St.-Anne. Dus kwam ik met de naam Saint Ann. En die naam worde annommen. Soa simpel lait 't aigenlik.”

Instrumenten

Alle bandleden besatten sels 'n instrumint, wylst, op Hotze na, elkeneen de solosang foor syn reken nimme kon. Maar 't anskaffen fan die instrumenten waar in die tiid niet bepaald goedkoop. Hoe kwammen de bandleden aigenlik an sinten?

Tjeerd: “Sels ferdiene! Spare en útaindlik 't begeerde instrumint kope.”

Jan: “En ik waar wat ouwer as de rest en as enigste al folledig an 't werk. Ik betaalde myn gitaar fan myn allereerste loan.”

Rippertoire

D'r kwam dus 'n nije band, met 'n nije besetting en 'n nije naam. De folgende stap: 't rippertoire.

Tjeerd: “Wij hadden gyn nocht om nummers út de Top-40 te speulen soa't 'n prot andere

bands al denen. Wij wouwen ôns just absolút onderskaide. Derom koazen wij foor 't stevigere rippertoire.”

Jan: “Waarskynlik had dut ok met de koppighyd fan de bandleden te krijen, hoor. Ons karakters. En fansels ôns mezyksmaak.”

Tjeerd: “Ni, wij waren niet echt mainstream. Wij speulden nummers fan Black Sabbath, Deep Purple, Steppenwolf en de stevige nummers fan The Beatles en The Rolling Stones.

Jan: Wij konnen wel feertig ant fyftig nummers speule.”

Tjeerd: (lacht) “Maar 'n faste folgorde derin... (skudt hood). Een sette 'n nummer in werna de rest infiel.”

Rippetere

'n Behoorlike folle setlist! Om alle nummers onder de knie te krijen, most d'r oefend worre...

Jan: “Ons allereerste oefenrúmte waar de rúmte achter in de winkel fan doe moadehuus Bil. Derna rippeteerden wij in 'n gebou fan de griffermeerde kerk in St.-Anne. Neffens doomny Meijer speulden wij feulsten te luud en hij noemde 't sels Godslastering!”

Tjeerd: “Op 'n stoit belannen wij in de Stimhuizen fan Melle Rienks. Deuze oefenrúmte

had sels 'n instrumintekluus. Hotze houde an deuze rúmte 'n blivende gehoorska over. Ons oefensessys waren naamlik loeihard, maar gyneen in de buurt had d'r last fan, om't de rúmte behoortlik ôflegen waar.”

Optreden

Wij houwe 'n loochise folgorde an, want na urenlang oefene komt d'r 'n momint dat de band d'r klaar foor is om op te treden. Oordeel sels of 't al as niet 'n antiklimaks is, maar wie't dinkt dat de band 'n prot optreden het, het 't mis. Deuze legendarise Bildtse band speulde in totaal maar... fjif keer live werfan tweekeer in de jeugdsoos in St.-Anne. Dernaast speulde de band nag 'n keer in Skettens, Wôns en Nijehorne.

Jan: “Ja, deur rúmtegebrek speulden wij in Wôns op 't biljert. En in Nijehorne fon ôns allerlêste optreden plak.”

Derover later meer. Eerst 't allereerste optreden in de jeugdsoos. Dat waar hoe dan ok 'n legendarise aven of kinne wij beter sêge 'n optreden dat 't een en ander stikken maakte...? De band herinnert 't hur nag as de dâg fan guster. Jan: “D'r waren soa'n 150 besoeckers en 'n antal derfan brak letterlik de boel ôf. 't Liep folledig út de klauwen. Ik loof niet dat ôns optreden der de oorsaak fan waar, maar in 't mânlyhússy worden de wasbakken fan de muur sloopt. Dat rissulteerte in 'n groate púnhoop, hoewel wij dat eerst niet eens deur hadden. Ant op de dâg fan fandaag wete wij nag hyltyd niet werom se dut deen hewwe. Foor de rest is d'r nooit lijen weest tidens ôns optredens.”

Tjeerd: “Foor de sinten hoefden wij 't trouwens niet te doen, want finansjeel kon 't niet út. Foor 'n optreden huurden wij 'n sanginstallasy en echo-apparaat (spytgniist). En dermet waren

wij meer kwyt as de gazy fan ôns optreden. Eandsybeslút: wij ferdienden d'r nooit wat an.”

Eand

D'r leken 'n mooie tiid in 't foorútsicht te lêgen met feul súksesfolle optredens, maar soa't krekt al angeven is, bleef 't bij fjif optredens. De reden folgt nou.

Jan: “In 1972 gâf Jacob in Nijehorne inenen an ophouwe te willen met de band deur drokke werksemheden.”

Tjeerd: “Jacob waar de drivende kracht fan de band. Der satten wij aigenlik an fast, as 't ware.”

Jan: “En na de metdeling fan Jacob hadden wij d'r sels ok gyn nocht meer an om deur te gaan en 'n ferfanger te soeken”.

Tjeerd: “Der kwam nag 's bij dat ik in militêre dienst most. Dut alles bijinander betekende dat de band ophoude.”

Herinnerings

De band beston weliswaar maar twee jaar, fan 1970-1972, maar dochs lieten de bandleden foor 'n prot mûnsen 'n onútweisbere herinnering achter. Feul stappers út die tiid tere nou nag op de prachtige herinnerings an deuze band.

Jan: “At ik oud-besoeckers fan ôns optredens teugenkom, dan sêge se hest allegaar 't selde: “Jim waren fernijend. Wat jim in die tiid denen, waar unyk. Dat waar d'r eerst niet.” “Wij waren ok een fan de eerste popbands op 't Bildt”.

Tjeerd: “Ja, en wij waren soa populêr, om't d'r búnnen ôns dus wainig andere bands waren. De Bilkerts fonnen 't doe fantastys: 'n band út aigen regio waar dochs mooi? Derom waar 't ok soa ongelooflik drok tidens de twee optredens in St.-Anne. Maar d'r sat seker potûnsy in de band. Dat worde blykber onderkind, want wij worden benaderd deur 'n impressariaat.

Tjeerd Lont

Boekingskantoor Telstar wou ôns wel 'wegsette' na disko's en dancings. Maar wij hadden hendlal gyn nocht om alle week-eanden te speulen. Wij waren 'n hobbyband.”

Reünioptreden

Tjeerd: “In 2024 benaderde Geert van Tuinen fan Omrop Fryslân ôns foor 'n reünioptreden. Of Saint Ann meskien der optrede wou met dernaast nag 'n reünioptreden in St.-Anne. Maar ok hieran had Jacob gyn nocht. En bij ôns is 't soa: alle orizinele bandleden motte wille, want âns gaat 't niet deur.

Jan: Dochs blyft 't bij mij kribelen, hoor.”

Tjeerd: “Maar ik slút nag hyltyd niks út, hoor, want at Jacob ooit al wil, dan staan wij op 't poadi-um! Maar aigenlik bin ik nooit ophouwen met mezyk maken. Al desinnialang treed ik alle weken alleen op en speel dan foornaamlik populêre mezyk op de piano. Dut doen ik onder andere in siken- en fersorgings-huzen.”

Weromkike

Ofgaande op wat d'r krekt allegaar bepraat is, kike Jan en Tjeerd met 'n heel goed gevoel werom op hur tiid in de band Saint Ann.

Tjeerd: “'t Waar 'n hele interessante tiid.”

Jan: “Jeugdsentimint!”

Tjeerd: “Just, jeugdsentimint! Krekt watstou nijs saidest, Jan: ik blyf die kribels ok houwen...” ■

Intervjoe: Jan K. de Groot

Hotze Bakker

“De doomny noemde ôns harde mezyk sels Godslastering!”

KITTY VAN DOMMELEN WON 'T BILDTS DIKTEE 2025:

"Ik hoopte bij de beste vijf te aindigen"

Een fan de bekindste aktiviteiten fan Bildts Aigene is 't Bildts Diktee. Die is ankem jaar op donderdeg 9 april.

't Is 'n klain bitsy prestizy, maar 't gaat fooral om 't metdoen. Ok kinne je op soa'n manier de kinnis fan 't Bildts bijhouwe en wete je toegelyk hoe't 't d'r met dyn Bildts foor staat. Deur de jaren hine binne d'r ferskillende winners weest en d'r sit een persoan tussen die't 't tweekeer wonnen het. En dut jaar waar d'r 'n pri-meur: 'n niet-Bildtstalige won 't! Hoe't soa'n wonder plakfine kon, lait de winner sels út.

Dyn eerste plak op 't Bildts Diktee kavam foor elkeen as 'n groate ferrasing, eerlik said. Hoe waar dat foor dij? "Ik wist dat ik 't goed maakt had en dou (Janny Bouma) lâst 't heel dúdlik foor. Maar ik had niet docht dat ik winne sou, want d'r waren fast meer die't 't diktee goed maakt hadden. Derom hoopte ik om bij de beste vijf te aindigen; dat waar myn doel."

Maar begreepstou de komplette ferwondering in de saal doe't bekind worde datstou 't diktee wonnen haddest? "Ja, dat begreep ik wel, want de meesten kinne mij niet."

Hestou trouwens derfoor ok wel 's metdeen? "Jaseker! Dut waar myn fierde keer. Ik fyn 't altiten leuk. Maar dat hew ik met alle diktees. Ik

deen ok al 's met an 't Groot Dictee der Nederlandse taal in Den Haag. Ik hew feul interesse foor spelling en taal. Ik waar altyd dosint Nederlâns."

Aha! Nou wort 't allegaar 'n stik dúdliker! Maar dan komt nou de onfermijdlake fraag: hoe kin 'n niet-Bilkert de beste weze?

"Ik bin op les weest en hew alle lessen nag 'n keer maakt. Feerder lâs ik 't Bildts woordeboek helendal deur, folgde DigiBildts, skreef en lâs heel feul Bildts en leerde fan 't boeky "t Bildts hoe en wat." En fan dij kreeg ik de beste tip, Janny: "At je twivele, skriif 't dan fonetys op."

En dou skreefst ok nag 's geskiedenis wat 't antal fouten angaat. Hoefeul waren dat d'r? "Een."

Welke waar dat?

"Familiêre. Ik had 'n trema op die e in plak fan 'n dakky."

Praatstou en skriifstou nou ok meer in de Bildtse taal? "Ni, dat niet..."

Wat doestou dan op dut stoit met dyn kinnis fan de Bildtse taal?

"Ik lees bewust Bildtse teksten in befoorbeeld de krant en let dan op de spelling, soadat ik 't ont-hou."

Wat fynstou aigenlik 't mooie an de Bildtse taal?

"De gemoedlikhyd. Bilkerts sêge wer't 't op staat en hewwe 't hart op de tong. Ik hou derfan en je wete wer't je an toe binne. En wat ok mooi is, is dat 'n niet-Bilkert 't Bildts goed ferstaat."

En wat fynstou nûwer of meskien inkonsekwiint an de taal?

"Inkonsekwiint fyn ik de woorden die't aindige op 'heid' in 't Nederlâns. Die worre de ene keer fertaald met 'ens' op 't eand en de andere keer met 'hyd.'"

Altiten 'n neskierige fraag is deuze: wat fynstou 't mooiste Bildtse woord?

"Skoaltsyfersúmme, dat is in 't Nederlâns spijbelen, en boadskiplope."

Wilstou nag ergens op weromkomme of toefoege?

"Ik hoor faak de útspraak: "Astou 't diktee wonnen hest, motstou nou ok Bildts prate!" Maar dan dink ik fan: "Werom?" Feul Bilkerts prate 't, maar skrive 't niet. Dat hoeft dochs ok niet? Ik kin Bildts leze, reedlik skrive en ferstaan. Maar prate is heel wat âns. At ik Bildts praat, foel ik mij niet mijsels. Myn mimmetaal is Nederlâns en derin kin ik mij 't beste útdrukke" ■

Intervjoe: Janny Bouma.

Mathijs Beckstraat, Froubuurt. Links foto út 2025 en rechts de foto út 1960. Doe waar 't nag 'n klain straatsy.

Op ôns websait onder 't koppy HISTORY staan meer as 20.000 ouwe foto's. Nim der 's 'n kiky op. Meskien staat dyn huus of pake/bep d'r wel op. Tik de naam in fan dyn dorp en sneup lekker op: <https://bds.bildtsaigene.nl/?item=zoeken>

Bildts-Diktee 2025 in Campus Middelsee

Sont 1986 wort de Bildtse-Kultuurpriis útraikt. De Bildtse-Kultuurpriis is bestimd foor die persoan of groep die't 'n besondere bijdrage levert an 'e kultuur op 't Bildt - en dat in 'e rúmste sin fan 't woord.

2025 Gerard Marcel de Jong
2024 Jan K. de Groot
2023 Potkast Nag Even Bildts
2022 Jan de Vries
2021 niet útraikt, korona
2020 niet útraikt, korona
2019 Radioprogramma Even Bildts
2018 Westhoek Búttendyks
2017 Bildtse Belangen
2016 Alfred Miedema
2015 De Bildtse Post
2014 Hendrik Elings en Hein Jaap Hilarides
2013 Kees Kuiken
2012 Piet Hoekstra
2011 Kultureel Sintrum De Groate Kerk
2010 Gyn geschikte kandidaten
2009 Kirsten Zwijnenberg
2008 Stichting Bildtse Aardappelweken
2007 Henk Kas
2006 Froukje de Jong
2005 Stichting 't Bildt 500
2004 Geke Postma
2003 Arjen H. Dijkstra
2002 Band The Feetwarmers
2001 Bildts Dokumintasysintrum
2000 Leendert Ferwerda
1999 Douwe Zwart
1998 Toneelvereniging De Oosthoek
1997 Fred Thoolen
1996 Metwerkers Bildts woordeboek
1995 Stichting theatersprookje 't Bildt
1994 Aldert Cuperus
1993 Henk Rusman
1992 Gerrit Dirks de Jong
1991 Jacob Zoodsma
1990 Albert Tilma
1989 Thys Polstra
1988 -
1987 Stichting Ons Bildt

EEN FAN DE BELANGRYKSTE PRIZEN OP 'T BILD:

De Bildtse - Kultuurpriis

Hoe sit dat nou met de Bildtse-Kultuurpriis, de hoogst haalbere erkinning op 't Bildt?

Deuze priis is bestimd foor die persoan of groep die't 'n besondere bijdrage levert an de kultuur op 't Bildt; in de rúmste sin fan 't woord. De priis wort an 't eand fan 't jaar útraikt. 'n Sjyry beoordeelt 't werk fan persoanen/groepen die't foor de priis in anmerking komme. De kriteria die't bij de beoordeling hanteerd worre binne:

- **D'r mot 'n relasy weze tussen 't werk en 't Bildt;**
- **'t Werk mág soawel fan kortlopende as langdurige aard weze;**
- **'t Mág soawel beroepsmatig as niet beroepsmatig werk weze;**
- **'t Werk kin soawel skeppend as oorspronklik weze.**

De kriteria die't de sjyry hanteert, komme d'r op del dat 'n persoan/groep de Bildtse-Kultuurpriis krijt foor 't werk dat hij/sij doet of maakt binnen de Bildtse kultuur. 't Gaat derbij soawel om de inset fan de betrokkene(n) as de inhoud fan 't werk sels. In beide gefallen mot 't d'r om gaan dat de Bildtse kultuur dermet beforderd wort. Bij candysbeslút kykt de sjyry nag spesjaal na de aard fan 't werk dat maakt of deen wort foor de Bildtse kultuur. De aard kin soawel fernijend, ferfrissend as stimulerend weze ■

Bildtse Kultuurpriis 2023

'Nag Even Bildts'
-n potkast in 't Bildts-
Sander Krist & Leendert Nauta

Bildtse Kultuurpriis voor Aldert Cuperus

SINT ANNAPAROCHE - Aldert Cuperus uit Sint Anna-parochie kreeg gisteren de Bildtse Kultuurpriis uit handen van wethouder Folkert Schat. Cuperus heeft als geschiedkundige zijn sporen verdiend op het gebied van de Bildtse cultuur, zo meent de jury. Hij heeft zich op zoveel terreinen voor de gemeente ingezet, dat Schat er maar niet over uitgesproken raakte.

Zo staat Cuperus bekend als autoriteit op het gebied van de Bildtse boerderijbouw en de inpolderingsgeschiedenis van het gebied. Wethouder Henk Hornstra, wiens gezondheid niet toeliet dat hij bij de uitreiking was, schreef dat mensen als Cuperus voorkomen dat de Bildtse cultuur het domein wordt van „een klein, grijs groepje“.

Schat prees de winnaar om zijn bescheidenheid en terughoudendheid, onder gelach van het publiek dat tergeje besefte dat de spreker eigenlijk het tegenovergestelde bedoelde. Hij overhandigde de oorkonde en de erbij behorende enveloppe met f 750.

Onder de toehoorders bevonden zich veel familieleden en bekenden, zodat de middag de knusse onder-ons atmosfeer ademde van een 25-jarig huwelijksfeest. Dat werd nog versterkt door het optreden van een mannenkoor en een toespraak in rijm, door een als Rembrandt van Rijn en Saskia van Uylenburgh uitgedost paar.

Bildtse-Kultuurpriis foor Hendrik Elings en Hein Jaap Hilarides

De Bildtse-Kultuurpriis 2014 wort toekind an Hein Jaap Hilarides en Hendrik Elings. Hoewel beide mány persoanlik hur kulturele spoaren ferdien, krússe hur páden ok geregeld en binne se fernijend in 't werk dat der út ontstaat. De unike kombinasj fan 't weergeven fan Bildtse feergesichten, 't brúkken fan de Bildtse taal in skrift en mezyk en 't met de publiksays en optredens tot feer búten de gemeentegrinzen in kontakt bringen fan mýsen met 't Bildt(s) waar foor de sjyry reden om unanym de pris dit jaar an hur toe te kinnen.

Hilarides speulde al in 1986 in de Frystalige band 'Wigol's Wyukkeima-sine', skreef twee Frystalige romans en 'n Frise ferhalebundel. Der-naast worden gedichten, soawel Bildts-as Frystalig werk, fan him publisearde in ferskille-nde útjaves. Op syn webside skryft-y dat-y sont de ferskining fan 't Bildts Woordeboek in 1996 optreedt met Bildtsalige ferrys. Na 'n perioade bít-ten 't Bildt weund te heeven, is-y nou weer delstreken in St.-Jakob. Elings die't na syn oplaiding profesjo-

en het-y sont 2012 syn aigen ateljee bij syn weunhuus an 'e Ouwe-Dyk 't Boek 'Het witte hemd van mijn vader' ferskeen met werk fan syn hând. Al fan 1996 ôf speule Hein Jaap Hilarides en Hendrik Elings tegear in de 'Rebound Boogie Bent'. In 2003 ferskeen de CD 'Taai as Bildtse klaai', in 2005 folde 'Slingerhaan' die't in 't kader fan 't Bildt 500 maakt wurde. 'n Dárde CD, 'Der't ik weg kom', worde in 2011 maak. Dernaast publisere se sont 2008 in 'n rubryk in de Bildtse Post. Hilarides skryft de teksten, Elings maakt de illustraasys. Se behandle ûnderwerpen die't hur rake. 'n Tal fan die publika-sys binne opnommen in 't beoky 'Fis-sys sonder finnen', dat met 'n nije CD bijfoeg, eand 2013 't daglicht sig. In 2014 ferskeen 't priisútjave-boek 'Stind stik' met ôfbeeldings fan skilderijen fan Hendrik Elings, die't soa't-y 't sels angeeft op syn webside deur de Bildtse luchten fassineerd wort, en derbij skre-ven Bildtsalige en in 't Nederlâns fer-taalde gedichten fan de hând fan Hein Jaap Hilarides.

Bildtse Kultuurpriis aan De Jong uitgereikt

SINT ANNAPAROCHE - Onder grote belangstelling is gisteren de Bildtse Kultuurpriis 1992 uitgereikt aan Gerrit Dirks de Jong (65) in Sint Annaparochie. Wethouder Folkert Schat overhandigde het certificaat en een bedrag van f 750 in het gemeentehuis. De Jong kreeg de cultuurprijs vanwege zijn „grote inzet op een breed terrein om de Bildtse taal en cultuur bij de mensen te brengen“.

Niet alleen met zijn column 'Bildts Praatsy' brengt De Jong de Bildtse cultuur onder de aandacht van de mensen, zei Folkert Schat. Het is vooral de combinatie geweest van een bezieling met het Bildts en het Bildts eigene en het redacteurschap bij de Bildtse Post. Voorzitter Rintje Elings van de jury voor de Bildtse Kultuurprijs schetste De Jong als „n man met in syn hart 'n heel groot plak foor Bildts“. De jury was al in een h-ur tot een eensluidende bes-sing gekomen. Tal van personen uit voornamelijk het Bildtse cultu-rele leven voerden het woord en memoreerden De Jongs betrok-kenheid bij het Bildts.

Tot groot genoegen van De Jong mocht hij van wethouder Schat een serie gevraakte Bildtsalige tegeltjes van de gemeente met de hak „an grom trappe“. De Jong deed het met zichtbaar plezier. Hij had jaren geleden in zijn 'Bildts Praatsy' vernietigend uitgehaald naar de tegeltjes, die nogal wat taalfouten vertoonden. Hij meldde toen dat hij zelf de voet er wel op wilde zetten. De prijsuitreiking leek Schat een goede gelegenheid om woord te houden.

Bildtse Kultuurpriis voor Henk Rusman

SINT ANNAPAROCHE - De Bildtse Kultuurprijs gaat dit jaar naar de beeldend kunstenaar Henk Rusman uit Oudebildtzijl. De prijs, waaraan een bedrag van f 750 verbonden is, wordt hem volgende week dinsdag op het gemeentehuis in Sint Annaparochie uitgereikt door wethouder Folkert Schat.

- Online bestelle
- Ferreefs besorgd in 'e regio
- Alle dagen meer produkten
- Let op 'e (week)aksys!

IZERGOED, GEREEDSKAP EN
MESINES FOOR INDUSTRY,
LÂND- EN TÚNBOU

Van Harenstraat 20
St.-Anne
Tillefoan 0518-401437
www.platstanne.nl

platstore.nl is de onlinewinkel fan Fa. Plat St.-Anne

Mannen, niet prakkesere...

Wij hewwe de
perfekte spikerbroek
foor di!

't Winkeltsy
Van Harenstraat 37, St.-Anne
www.winkeltsy.nl

Natuurslagerij
Bijlsma
Sinds 1908

Kom del in ôns
sfeerfolle winkel of
bestel fortdalik fia:
slagerijbijlsma.nl

Warmoestraat 36 | St.-Anne
(0518) 40 14 02 | info@slagerijbijlsma.nl

Ok foor 't Bildt drukke wij.
Wij filesitere jim met
't 10-jareg jubileum.

grafische groep **van der eems**
www.vandereems.nl

Foor elkeneen. Soawel bedriven as
partikulieren kinne bij ôns terecht. Dou dus ok!

SOCIAL-MEDIA

2289 folgers
op Facebook

Naast de aigen websait is Bildts Aigene ok goed anwezig op 'n stikminning social-mediakanalen die't foor elkeneen fia internet te folgen binne.

Facebook (2289 folgers)
facebook.com/bildtsaigene

Met soa'n klaine 2300 folgers het ôns Face-
bookpagina 't groatste beraik. Op Facebook
is dan ok de meeste informasy te finen. Jitske
Dankert kiest alle weken de Foto fan de week,
'n mooie foto die't deur een fan de folgers in-
stuurd is. Naast nije foto's worre d'r ok 'n prot
ouwe foto's plaatst deur de frijwilligers fan His-
tory. In de reäksys kinne minsden dan angeve
wie't d'r op 't kiky staan en wer't of wanneer't
de foto maakt is. Dut sorgt altyd foor 'n prot in-
teraksy. Nije boeken en spreuketegelsys worre
ok altyd op de Facebookpagina set. Dernaast
is d'r alle weken 'n nije aginda met wat d'r te
rêden is op 't Bildt.

Instagram (510 folgers)
instagram.com/bildtsaigene

Op Instagram sette wij meer in op beeld, want
op ôns Instagram-akkount staan fooral foto's
en korte filmpys. In de 'storys', korte updates
die't na 24 uur weer fort binne, fermelde wij de
kollums fan Jan de Groot en Gerard de Jong.
Dernaast plaatse Monique Dijkstra en Leen-
dert Nauta mooie foto's fan doe en nou. Op
't Instagramkanaal binne ok faak live-ferslagen
en/of kikys te sien fan eveneminten of fan an-
dere bijeenkomsten der't frijwilligers fan Bildts
Aigene bij betrokken binne.

YouTube (250 filmpys)
youtube.com/bildtsaigenefilmargyf

Fooral Sander Nieuwhof is drok doende met
ôns fideokanaal. Op dut kanaal fynstou befor-
beeld ouwe dorpsfilms werom, maar ok opna-
mes fan eveneminten. Feerder ok de prachtige
dokumintêre over 't beeld fan de slikwerker
doe't die d'r feertig jaar ston. D'r is 'n goeie sa-
menwerking met Jan Keizer fan 't Bildts Film-
huus die't opnames maakt en met 't Fries Film
& Audio archief. Sij Sorge d'rfoor dat ouwe
beelden overset worre na digitale bestanden.
Fansels kin elkeneen ouwe beelden fan 't Bildt
bij ôns bringe. Wij Sorge d'r dan foor dat se be-
skikber komme op 't Youtube-kanaal.

Nijsbrief

Fier keer in 't jaar kinne begûnstigers en ande-
re interesseerden de nijsbrief ontfange. In de
nijsbrief fynstou 'n korte aginda, 't lêste nijs en
de nijste webwinkelprodukten. Dou kist di an-
melde foor de nijsbrief deur 'n e-mail te sturen
naar: info@bildtsaigene.nl.

Ons social-mediakanalen late dus sien wer't
Bildts Aigene met doende is, maar 't sorgt foor-
al foor interaksy met de minsden. En 't is gyn
eenrichtingsferkeer: elkeneen kin maklik kont-
akt opnimme om fragen te stellen, opmerkings
te plaatsden of sels foto's in te sturen. Wij fine 't
och soa mooi astou een of alle social-media-
kanalen folge wilt. Soa blyfstou sels goed bij,
maar helpstou ôns ok! ■

KOR LAUTENBAG IS PINNINGMEESTER
FAN 'BILDTS AIGENE':

"Wij motte d'rfoor sorge dat wij ok op lange termyn gesond blive"

D'r binne 'n prot Bildtse sechys over sinten. Ok wel loochys, want sinten binne en blive altyd och soa belangryk. Der kinne je niet sonder. Wij krije d'r een sechy út: "'t Is allegaar geld en tebak." Dat wort said fan 'n saak der't best an ferdiend wort. Sont 'n stikminnig jaar is Kor Lautenbag de man fan de sinten in 't bestuur fan 'Bildts Aigene.' Maar in 't intervjoë met him komme niet alleen de sinten an 'e order...

Om drekt maar met de deur in huus te fâlen, Kor: is 't dij met- of teugenfâlen na dyn komst in 't bestuur?
"Teugenfâlen in die sin dat d'r nagal wat achterstand inhaald worre most wat betreft de sinterasy. Gelukkig is dat nou achter de rûg."

Wat fiel dij in 't begin meer op?
"As begûnstiger waar ik al betrokken, maar had gyn idee wat d'r allegaar achter de koelisen gebeurde. Want dat is 'n prot!"

Maar bleek 'Bildts Aigene' útairdlik al datgene te wezen soa'tstou dochtest?
"Dat fyn ik 'n lastige fraag... Ik laat de dingen meestentiids maar op mij ôfkomme en sien dan wat ik doen kin. Maar ik had befoorbeeld fan te foren niet deur dat d'r soafeul gebeurde met history en ouwe foto's. Eerlik said docht ik sels meer an 't útgeven fan boeken en 't geven fan de Bildtse kursus. Op de fergaderings hoor ik nag hyltyd nije dingen die't foor andere bestuursleden sneden koek binne."

Dij soa horende, mâge je dan 'Bildts Aigene' as 'n bedriif beskouwe?
"O, seker! 't Is 'n behoorlike organisasy der't nagal wat sinten in omgaan. Maar krekt as bij 'n bedriif motte wij d'r al foor Sorge, dat wij ok op lange termyn gesond blive."

En der sitstou dochts wat over in?
"Dat niet, hoor, maar soks motte wij altyd in de gaten houwe. Metnander krije wij dat wel foornander. Kyk, as Bilkerts, maar ok as Bilkerts om ferens kinne wij niet sonder Bildts Aigene. 't Bildts mot hoe dan ok onder de andacht fan de gemeente Waadhoeke en de provinsy blive. At wij kâns sien om dat foornander te houwen, dan rêde wij 't wel. Want sonder de subsidys kinne wij niet meer alle taken útfoere. Maar gelukkig is de samenwerking met de gemeente en provinsy heel goed en sien ik de toekomst fan de stichting roaskleurig in."

Dou bist nou twee jaar pinningmeester. Hestou d'r starigan dyn aigen ideeën inbringe kinnen?
"Gelukkig wel. Naast de sinterasy fyn ik 't ok fijn om met te dinken over andere saken die't an 'e order komme. Maar soafeul is d'r nou ok weer niet feranderd, hoor. Je motte niet alles drekt ferandere wille. Ik fyn dat de bestuursleden dúdlik en aktuele informasy hewwe motte fan de pinningmeester. Dat is och soa belangryk."

D'r nag even op deurfragend: wat soudestou nag graag âns sien wille?
"Faak hewwe wij te krijen met ad hoc-saken."

Dorpsfeest Nij Altoena 2025.

Dat sou ik in 't belaid wel wat meer formalisere wille."

Late wij 't ok nag even over dijsels hewwe, Kor, wat hestou met 't Bildt en 't Bildts?
"Kist mij meskien beter frage wat ik niet met 't Bildt en 't Bildts hew, want ik bin 'n Bilkert in hart en nieren. Ik weet niet beter en hew altyd op 't Bildt weund. 't Lopy na Swarte Haan, der even op 'e dyk kike, dat wille je dochs niet misse? Fan mînsen die't niet op 't Bildt weune, hore je faak dat de luchten hier soa mooi binne. As Bilkerts fine wij 't gewoan, maar je kinne d'r alle dagen fan geniete. En at je de gewassen op 't feld sien in de seumermaanden, dan worre je dochs helendal fleurig. Of niet? (intervjoewer knikt). 't Is hier op 't Bildt prachtig weunen."

En soa is 't maar krekt! Hoe gong 't aigenlik froeger bij jûm thús?
"Wij praatten thús altyd Bildts. Altyd! Ons mim saai wete 'e faak fan: "Met Bildts kistou de hele wereld over raise, want se ferstaan dij overal." 't Waar bij ôns thús al hard werke, maar ik bin d'r niet minder fan worren en dink d'r met plezier an werom. Thús hadden wij naamlik 'n sùppermet: A&O met an de muur 'n snoep- en sigretteautomat. 'n Prot al wat ouwere mînsen sille dat fast nag wel wete."

Oh, seker! Jeugdsentiment!
"(lacht) Feul kines fan doe wete inderdaad fast nag wel dat se in de jaren sestig, seuveng en tachtig ok bij ôns in de winkel foor 'n

"Met Bildts kistou de hele wereld over raise, want se ferstaan dij overal."

stúvver of dubbeltsy snoep kope konnen út de snoepbak fan ôns mim Aaltsy. Sundegs waren de winkels doe nag dicht. Dan gongen wij na kerk. 't Singen fan de Bildtse psalm fan dominee Baas doet mij nag hyltyd heel feul. De tekst is ontroerend mooi."

Dou weunst al desinnialang in Nij Altoena. Hoe is 't der aigenlik met de Bildtse taal steld?
"Niet âns as in andere dorpen. Kines prate faak Nederlâns teuggenander. Dat houwe je niet teugen. Maar at se wat ouwer worre, beginne se 't Bildts soms leuk te finen en appe dan in 't Bildts. Dat fyn ik leuk om te horen. Sels perbeer ik ok om soafeul mooglik in 't Bildts te appen. 't Is soa'n mooie taal die't wij soafeul mooglik brúkke motte. At wij sels posityf binne en blive, dan komme wij 'n heel eand!"

WÈRM HART TOEDRAGE

Pinningmeester Kor Lautenbag wil graag nag even wat sêge:
Kor: "Foor de mînsen die't dut intervjoë leze en de Bildtse taal, history en kultuur 'n wèrm hart toedrage, wil ik metgeve om ok begûnstiger fan Bildts Aigene te worren. Even maile pinningmeester@bildtsaigene.nl en 't is soa regeld. 't Kost maar € 17,50 in 't jaar. Der kin 't dochs niet om overgaan?" ■

Intervjoë: Jan K. de Groot.

JELSKE DIJKSTRA - ST.-JABIK

De kompjoeter die't Bildts prate kin?

In 'n tiid der't alles digitaal wort en je ok apparaten met de stim ansture kinne, kin 'n Bildtse kompjoeterstim aigenlik niet achterblive.

Derom is deur RUG/Campus Fryslân, 't Mercator Europees Kinnissintrum foor Meertalig-hyd en Taalleren (Fryske Akademy) en de Universiteit fan Helsinki in febrewary 2025 'n wedstriid, **de Blizzard Challenge**, útskreven foor spraak-technologen fan over de hele wereld weg om 'n kompjoeterstim foor 't Bildts te maken.

In totaal hewwe seiven teams met spraaktechnologen út Kanada, Sina, Frankryk (2 tiims), Japan, Switserland en 't Ferenigd Koaninkryk doende weest met twee opdrachten:

bij de eerste opdracht mosten se 'n kompjoeterstim make op basis fan 'n paar Omrop Fryslân-radiokollums fan Jan de Groot. Dernaast kregen se ok 'n tweede opdracht werbij't se 'n kompjoeterstim make mosten op basis fan opnames fan 'n paar Bildtse sinnen, spesjaal foor de gelegenhyd insproken deur ses Bilkerts. Soa binne d'r dus nou ok frôlystimmen maakt en mânlystimmen die't niet op die fan Jan de Groot like.

In juny hewwe 28 Bilkerts alle stimmen beoordeeld. Dat

kon online. Sij konnen hierbij angeve at de stim 'netuurlik' klonk, 'n goeie útspraak had en at de klimtoan en sins-yntonasy wel goed waar. 'n Paar foorbeelden fan de ferskillende ontwikkelde kompjoeter stimmen binne te belústeren fia de QR-koade.

Wat fine jou der fan? ■

J.E. Dijkstra is projektlaider fan 't Mercator Europees Kenniscentrum voor Meertaligheid en Taalleren, onderdeel fan 'e Fryske Akademy.

The Blizzard Challenge 2025: The challenge focuses on synthesizing speech for Bildts, a unique language variety from the Netherlands.

Fl.n.x.: Jaap Schaaf (fotograaf LC), Gerard de Jong (meertaligheidskoördinator Waadhoeke), ferstoht achter de boeken Pat Dho (Campus Fryslân), Matt Coler (Campus Fryslân), Melle Veltman (interviewer LC) en Jelske Dijkstra (projektlaider fan Mercator Europees Kenniscentrum voor Meertaligheid en Taalleren).

DOEN MET!!!

Priisfraag

In 'n blâd as dut ferwachte je naast stikken, intervjoes, foto's fansels ok 'n priisfraag!

At jim wete wat de betekenis is fan de onderstaande tien sechys, doen dan met! Fansels mâge jim ok gebrúk make fan 't woordeboek en 't donkerblauwe boeky met Bildtse sechys.

D'r binne drie prizen. De winners mâge wat útsoeke út ôns webwinkel.

DE TIEN SECHYS:

1. Soa froed as appelsmots.
2. 'n Gesicht as 'n theepântsy hewwe.
3. At 't brij regent lait myn bôrd altiten omkeerd.
4. Beter de maag bedurven as goed eten weg.
5. Die frou loopt altyd hoog en droog.
6. Ik hew met him ôfweefd.
7. Och heden wat nou? Kreegstou wat in 't Sundegse keelsgat?
8. Sij het weer 's de kouwe koorts met rinkelbeltsys?
9. Dat is klets in 'e raiden.
10. Motst niet soa skelme.

Jim oplossings graag sture naar: info@bildtsaigene.nl of jim bladsy op 'n woensdegoverdâg in de bibletheek fan St.-Anne delbringe wer't de frijwilligers fan Bildts Aigene sitte. Insture kin ant 15 desimber e.k.

Kolofon

Ontwerp en opmaak: Monique Dijkstra
Teksten: Janny Bouma, Ali Bronger, Jan K. de Groot, Gerard de Jong, Leendert Nauta en Jeroen Slager.
Teksten bewerke, fertale en nakike: Jan K. de Groot, Ida van der Molen en Jeroen Slager.
Illustrasys: Hendrik Elings.
Fotografy foorkant: Monique Dijkstra.
Model foorkant: Leah van der Veen.
Fotografy binnenwerk: Monique Dijkstra en Jelke de Jager.

Drukker: Grafische groep Van der Eems, Heerenveen.
Oplage: 5000 stiks.
Ferspraiding hússyriem op 't Bildt.

@ Bildts Aigene 2025
Met fragen over geskiedenis kinne jou woensdeg-overdâgs lânskomme in 'e bibletheek fan St-Anne, Beuckelaerstraat 2.
e-mail: info@bildtsaigene.nl
www.bildtsaigene.nl

Ut deuze útgave måg niks fermenigfuld of openbaar maakt worre deur middel fan druk, fotokopy, mikrofilm, internet of op hokker andere wize ok, sonder foorôfgaande skriftlike toestimming fan de auteur en/of de útgever.

Sportcentrum ***De Bildtse Slag***

't Sportive fan 't Bildt

foor alle (sport)ferenings
foor op maat maakte sportive feesten
foor feul gesellighyd

Hartman Sannesstraat 9
9076 EB St.-Annaparochie
0518-401270
info@bildtseslag.nl

